

Sarpsborg
kommune

Årsplan

2023 – 2026

Fritznerbakken

St. Olavs

Valaskjold

Virksomhet Fossen barnehager

Innhold

Pedagogisk grunnsyn	s. 3
Danning	s. 4
Lek	s. 5
Ut i verden	s. 6
Språk og kommunikasjon	s. 7
Pedagogisk progresjon	s. 8
Helsefremmende barnehage	s. 9
Tilstedeværelse for barna	s. 10
Relasjonsarbeid: Ansattes væremåte	s. 11
Kunnskapsformidling: Ansattes væremåte	s. 12
Filosofi	s. 13
Barnets tilknytning og samarbeid hjem-barnehage ...	s. 14
Samarbeidsinstanser	s. 15
Barnehagenes adresser	s. 16

Pedagogisk grunnsyn

«Det store er ikke at være dette eller Hint; men at være sig selv, og dette kan ethvert menneske, når han vil det».
Søren Kierkegaard (1813-1855), dansk filosof, eksistensialismens grunnlegger.

Mandat

Barnehagen er en del av barnas utdanningsløp og et sted å leve livet. Barna skal få leke og lære på egne premisser. De skal oppleve tilhørighet og samhold i lekemiljøer som er spennende og trygge, med anerkjennende ansatte som er tilstede, kan leke og lede.

Menneske- og læringssyn

Å være er like viktig som å lære

Alle har styrkesider

Vi lærer på ulike måter

Vi utvikler oss i ulikt tempo

Opplevelser og erfaringer er utgangspunkt for danning

Barn lærer av hverandre og voksne lærer av barna

Mål

Den dagen du går ut av porten for siste gang vil vi at du:

- tar sats og løper fra oss full av tro på deg selv
- kjenner friheten til å peke ut din egen kurs
- stiller spørsmål, fordi du har erfart at din stemme og mening har blitt hørt
- husker hendelser fra alle turene våre
- fortsetter med å vite hva du vil og ikke vil
- tar med deg vitebegjæret og kunnskapstørsten for å utforske livet
- en dag kommer tilbake fordi du aldri vil glemme barnehagen din

Verdier:

Visjon: Sammen skaper vi Sarpsborg

Hverdagspedagogikk

Barna skal være med på alt

Barna skal ha reell innflytelse

Barna skal møte voksne som er positive og har tillit til dem

Danning

«Å være et menneske er et dannelsesprosjekt». Valgjerd Svarstad Haugland (1956-), norsk politiker og tidligere partileder i KrF.

Danning handler om å være menneske sammen med andre mennesker. All erfaring og alle situasjoner kan bidra til utvikling, læring og sosialisering. Danning skal sette barna i stand til å tenke selv, søke kunnskap og stille spørsmål på egne og andres vegne. På den måten skapes en god og robust selvfølelse.

Barna skal erfare at de:

- er viktige og blir tatt på alvor
- kjenner seg selv og får bekreftet sine tanker og følelser
- er et godt menneske og blir vist tillit
- er viktig for fellesskapet og får muligheten til å bidra
- er kompetent og får oppgaver det kan mestre
- prøver, feiler og takler motstand

Når barna er med på det som skjer i barnehagen vil de oppleve tilhørighet og muligheter til å lære. Slik blir barnas egen tilværelse utgangspunkt for lek, læring, barndom, forberedelse til voksenlivet, danning og kunnskap.

Barnehagens rammeplan:

“Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap” (s. 21).

TIPS!

Barn utvikler seg i sitt eget tempo.
I barnehagen er vi ikke så opptatt av alder, men bruker utviklingsnivå!

Lek

«Leken gir mulighet for barnet til å uttrykke seg på sin egen måte, utvikle sin egen identitet og å utforske verden rundt seg». Janet Moyles (1943-), professor emerita, doktorgrad i "children's play and practitioners' roles".

Lek er barnas væremåte. Å leke er å gjøre seg kjent med verden - oppdage, erobre og definere omgivelsene på egne premisser. Lek er en måte å håndtere følelser på, forstå og utforske livet. Lek kan foregå overalt og er et mål i seg selv.

Gjennom lek:

- definerer barna seg selv og skaper sin identitet
- tilegner barna seg kunnskap og erfaringer sammen med andre barn og voksne

Å ta barndom på alvor er å verne om leken		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Deltar med barna	-Leker og inspirerer – inne, ute og på tur -Bruker kroppen og er fysisk aktive med barna -Er bevisst på ikke å avbryte leken	Gjennom likeverdig deltakelse bygges tillit og tilhørighet
Skaper inkluderende miljøer som tilrettelegger og ivaretar leken	-Observerer barna for å skape gode lekemiljøer -Inkluderer alle barna -Gir barna rom til å leke sammen og alene	Lek er en sosial, kognitiv og biologisk forutsetning for integritet og utvikling
Gir barna tid og rom til å bygge sin egen kultur	-Følger barnas intensjoner -Lar lek få være lek -Verner om leken, deler i grupper og innser at ikke alle kan leke med alle	Lek skal være et overordnet kulturelt kjennetegn i barnehagen
Barnehagens rammeplan: "Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur" (s. 20).		

TIPS!

Barna er stolte av barnehagen sin!
Spør om hva de har opplevd i dag!

Ut i verden

«Se dypt inn i naturen, så vil du forstå alt bedre». Albert Einstein, (1879-1955), patentbehandler og nobelprisvinner i fysikk.

På tur oppdager barna verden, naturen og får nye erfaringer. Barnas drømmer, interesser og spor er utgangspunkt for turene samtidig som barna introduseres for nye steder. Barnehagene bruker nærmiljøet, skogen og går til historiske steder. Vi tar buss, tog, båt, i små eller store grupper og er ute i all slags vær. Vi legger til rette for at barna skal få gode opplevelser ute og i naturen.

Å være ute gir andre forutsetninger for kropp, tanker, vennskap og tilhørighet		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Tilrettelegger for barnas helhetlige utvikling	-Prioriterer tilstedeværelse ute -Deltar og leker med barna -Introduserer nye og gamle aktiviteter/leker	Barna skal få utfolde seg kroppslig og mentalt
Tilrettelegger for spennende turer	-Går tur i barnas tempo og rytme -Har kunnskap om nærmiljøet, byen Sarpsborg og turstedene våre -Tar barna med på transportmidler og i trafikken	Turer gir unike førstehåndserfaringer
Lar barna få erfare naturen på nært hold	-Bruker skogen aktivt som tursted -Tar naturen med tilbake til barnehagen -Viser hvordan man ivaretar alt levende liv	Barna skal få kjennskap til naturens betydning, jfr. bærekraft.
Barnehagens rammeplan "Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring" (s. 52)		

TIPS

Det viktigste for barna når vi går på tur, er å få gå i sitt eget tempo!

Språk og kommunikasjon

«Hver dag jeg er sammen med deg er min favorittdag. Så i dag er min nye favorittdag». Alan Alexander Milne (1882-1956), engelsk forfatter, kjent for bøkene om Ole Brum.

Barna tilegner seg språk i relasjon med andre. Utvikling av språk skal være lystbetont og foregå på barnas premisser. Opplevelser og erfaringer sammen med aktivt bruk av språket, fremmer felles forståelse for ord, begreper og sammenhenger.

- Bruk av Alternativ Supplerende Kommunikasjon (ASK), bilder, tegn, piktogrammer og lignende, er med på å gjøre kommunikasjon mulig for alle
- Aktivt bruk av språket gjennom for eksempel rim, regler, spill, litteratur og humor
- Musikk er et universelt språk som forener kulturer og inviterer til samspill og relasjonsbygging
- Digitale verktøy brukes som et pedagogisk supplement
- Barnehagene har egne språkveiledere

Språk er makt, skaper sammenheng og mening		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Snakker med barna	-Benevner og navngir det vi opplever -Gir barna tid og mulighet til å definere -Skaper arenaer for dialog og åpne spørsmål	Språk er samtale
Benytter et korrekt og forståelig språk som ikke undervurderer barna	-Er bevisst på måten vi kommuniserer - verbalt og kroppslig -Omtaler alltid barna som subjekter -Bruker ASK	Som voksne er vi alltid rollemodeller
Introduserer og utforsker språkets mangfoldighet sammen med barna	-Tilrettelegger for varierte førstehåndserfaringer -Bruker musikk, sang og rytme -Leser bøker -Lar barna oppleve kunst	Barna profitterer på et variert og utfordrende læringsmiljø
Bruker IKT som kunnskapsmiddel	-Bruker IKT sammen med barna -Snakker om nettvett og kildekritikk	Barna skal erfare at IKT er en måte å utforske verden på
Barnehagens rammeplan "Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling" (s.23).		

Pedagogisk progresjon

“Big things are accomplished only through the perfection of minor details”. John Wooden (1910 – 2010), amerikansk basketballtrener og spiller, utviklet «The Pyramid of success».

Progresjon betyr utvikling og er en helhetlig prosess som ikke bare kan måles i objektive resultater. Barna må ha noe å strekke seg etter. De må erfare at motstand og utfordringer tilfører noe nytt til den kunnskapen og de ferdighetene de har.

For barnehagen som lærende organisasjon, finner pedagogisk progresjon sted når personalet høster ny innsikt, nye erfaringer og videreutvikler sin faglige praksis.

For å bli bevisst barnas progresjon benyttes individuell dokumentasjon.

Barn er selvstendige og kompetente individer, men har samtidig et kontinuerlig behov for å være i utvikling		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Tilrettelegger for at barna opplever fremgang	-Veileder gjennom åpne spørsmål -Gir barna valg de håndterer -Lar barna få tenke selv	Barna kan, vet og vil – bare de får tid og rom til det
Viser pedagogisk omsorg	-Lar barna få delta i prosjekter over tid -Skaper muligheter ut fra barnas ferdigheter -Anerkjenner barnas emosjonelle uttrykk	Å mestre livet er verdighet i praksis
Dokumenterer det pedagogiske arbeidet	-Synliggjør barnas progresjon -Bruker aktivt tilgjengelig dokumentasjonsverktøy -Tar autentiske bilder med fokus på aktiviteten og prosessen	Pedagogisk dokumentasjon skaper forutsetninger for endring og utvikling
Barnehagens rammeplan <i>“Barnehagen skal legge til rette for progresjon gjennom valg av pedagogisk innhold, arbeidsmåter, leker, materialer og utforming av fysisk miljø”(s. 44).</i>		

Helsefremmende barnehage

«Å våge er å miste fotfeste en liten stund. Å ikke våge er å miste seg selv». Søren Kierkegaard.

I barnehagen skal alle barna oppleve verdighet, integritet og inkludering - uavhengig av språk, religion, kjønn og opprinnelse. Barnehagen er en viktig arena hvor barna kan tilegne seg ferdigheter til å mestre et sosialt fellesskap.

God helse og livskvalitet er en forutsetning for barns utvikling, læring og mestring. Vi er sertifiserte som «Trafikksikker barnehage», arbeider for å være «Helsefremmende», deltar i prosjekter som Fiskesprell og Barnehagepuls, følger forskriftene til Miljørettet helsevern, forholder oss til Nasjonale retningslinjer for mat og måltider i barnehagen og har rutiner for god hygiene.

Vi er opptatte av å fremme et positivt psykososialt miljø hvor barna opplever gode og robuste relasjoner, har venner, tilhørighet og får bruke kroppen sin aktivt.

Deltakelse og definisjonsmakt gir forutsetninger for livsmestring		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Møter barna med innlevelse	-Hilser med fornavn -Er i barnas høyde -Gir barna en ekte opplevelse av å bli sett	Å bli møtt som subjekt styrker barnas psykiske helse
Vi forebygger utenforskap	-Tar vare på barnas vennskap -Er oppmerksomme og fanger opp endringer i miljøet -Deltar i lek og veileder ved behov	Barna skal ha tillit til at ansatte er tilstede og følger opp
Tilrettelegger for meningsfylte hverdagssituasjoner	-Skaper regelmessig rom for fysisk utfoldelse -Tilrettelegger for barnas individuelle behov for hvile -Deler barna i strategiske grupper ved behov	Barna skal få leve i lekemiljøer som utfordrer positivt og tar vare på dem
	-Involverer barna i hele matprosessen og i dagligdagse gjøremål	Måltidet er en sosial arena for kunnskap og mestring
Barnehagens rammeplan "Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt samvær og fysisk og psykisk helse" (s.49).		

Tilstedeværelse for barna

«Godhet er noe så enkelt som alltid å være til stede for andre, aldri søke seg selv». Dag Hammarskjöld (1905-1961), FNs andre generalsekretær, Nobels fredspris.

Målet er å sikre at alle barna blir anerkjent, får delta og opplever mening - uansett rammebetingelser. I praksis handler det om at barna skal erfare å bli sett og fulgt opp regelmessig.

Tilstedeværelse er å vite hvor jeg skal være når - og hvordan jeg skal være der jeg er		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Prioriterer relasjonene med barna	-Følger opp barnas initiativ og aktiviteter vi igangsetter -Har fokus på prosessen -Avbryter minst mulig	Danning skjer i selve samspillet mellom barn, ansatte og det fysiske miljøet
Ser og skaper helhet i hverdagen	-Lar barna være referansegrupper -Gjenkaller opplevelser og samtaler -Gjør overganger sammenhengende	Kontinuerlig organisering, utnyttelse av tid og ressurser er til det beste for barna
Tar tiden på alvor	-Er presis og holder avtaler -Deltar og bidrar der det er behov -Beholder roen, veileder barn og ansatte som ikke gjør det	Danning er ikke styrt av klokka, men finner sted gjennom hele dagen
Barnehagens rammeplan «Personalet skal være bevisst på og vurdere egen rolle og deltakelse i barnas lek» (s. 21).		

Relasjonsarbeid: Ansattes væremåte

«Det arbeidet som duger, er det som blir utført av dyktige hender, ledet av en klar hjerne og inspirert av et kjærlig hjerte». Florence Nightingale (1820-1910), britisk pioner innen moderne sykepleie.

Den ansattes væremåte er bindeleddet til barnas opplevelse av kvalitet:

- Direkte gjennom samtale, deltagelse, involvering og tilstedeværelse
- Indirekte gjennom måten vi tilrettelegger lekemiljøer, aktiviteter og gjøremål

Relasjonsarbeid er å være sammen med, involvere, leke, lede og veilede barna		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Tilrettelegger for mestring og pedagogisk motstand	-Bekrefter at vi ser barna -Tar barna på alvor ved å følge opp og bygge videre på det de bringer inn i relasjonen -Har et aktivt og forståelig kroppsspråk	Å anerkjenne barnas initiativ og følelser har grunnleggende betydning for deres selvfølelse
Gir barna reell innflytelse i eget liv	-Lar barna få tid og rom til å gjøre egne vurderinger -Støtter barna til å prøve og gjøre på egen hånd -Gir barna definisjonsmakt	Tillit skapes av tilstedeværende voksne som viser glede for at barna er i barnehagen
Bruker faglig skjønn og er brobyggere	-Vurderer hver situasjon: hva er barnets beste? -Er varm og tydelig samtidig	Når barna opplever rammer og grenser som de forstår, får de lyst til å delta
Barnehagens rammeplan «I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne» (s. 22-23).		

Kunnskapsformidling: Ansattes væremåte

«Tilegnelse av kunnskap forutsetter en felles sosial agenda basert på gjensidig respekt og tillit». Hans Skjerveheim (1926-1999), norsk filosof, opptatt av farene ved å objektivere mennesket.

Kunnskap handler om å tolke og forstå verden. Alle situasjoner i barnehagen bærer i seg ulike muligheter for kunnskap - faktakunnskap, praktisk kunnskap, historie og kultur. Barna skal erfare at kunnskap blir synliggjort gjennom meningsfylte beskrivelser og opplevelser av det som skjer. De skal få frihet til å oppdage, prøve, tenke og klare selv - innenfor voksendefinerte rammer. Målet er å vekke barnas vitebegjær slik at de blir nysgjerrige på livet og får lyst til å lære mer.

Innholdet i det pedagogiske arbeidet begynner i de relasjonelle møtene med barna, ut fra barnas interesser, drømmer og styrkesider.

Kunnskapsformidling er å oppdage verden sammen med barna		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Har alltid en plan med det vi gjør	-Justerer planer ut fra barnas behov -Er forberedt, henter frem kunnskap og tradisjoner, vet noe om merkedager, høytider og ting som skjer -Tilegner oss ny kunnskap ut fra barnas interesser	Når kunnskap formidles på måter barna forstår, skapes vitebegjær og utforskertrang
Skaper helhet og sammenheng	-Bruker hverdagssituasjoner som kilde til utvikling -Igangsetter prosjekter ut fra barnas interesser	«Learning by doing» gir barna en variert tilgang til virkeligheten
	-Forklarer og synliggjør det vi opplever -Veileder slik at barna selv finner svar	
Barnehagens rammeplan «I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre», (s. 22).		

TIPS!
Av og til er det utfordrende å være forelder.
Ta kontakt med personalet og spør om råd!

Filosofi

«Påtvungen kunnskap blir aldri sjelens varige eie». Platon (428-348 f.v.t), gresk filosof, matematiker og forfatter, utviklet skjellsettende teorier om det gode, sjelen, fornuft, kosmos og hva det vil si å være til.

Filosofi er kjærlighet til kunnskap og handler om å ha et ønske eller indre motivasjon om å se sammenheng og helhet. Å filosofere er å være åpen og søkende gjennom å stille spørsmål ved tilværelsen og være kritisk overfor det andre tar for gitt. Barns nysgjerrighet og undring blir stimulert og utviklet gjennom filosofiske samtaler.

Vær på, men bakpå. Vær sammen og delta med barna, men la dem samtidig komme med sine egne ideer		
Hva gjør vi	Hvordan gjør vi det	Hvorfor gjør vi det
Innbyr til refleksjon over egne og andres verdier og holdninger	-Tenker og undrer høyt -Speiler barnas utsagn -Stimulerer til kritisk utforskende samtaler	Den filosofiske samtalen er et mål i seg selv
Skaper ettertanke	-Stopper og finner tid til å møte barnas egen undring -Setter nye ord på «gamle» opplevelser	Barnas ord og tanker er en del av deres selvbylde, sosiale og emosjonelle utvikling
Skaper vitebegjær	-Er synlig og oppriktig nysgjerrig -Leker med ord og begreper -Snakker om tilværelsen, verden og universet	Å utvikle kreativitet er å utvikle seg som menneske
Fra barnehagens rammeplan: "Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt", (s. 22).		

Barnets tilknytning og samarbeid hjem-barnehage

«Den lille prinsen reiser fra planeten sin, Asteroiden B612, helt til jordkloden. På jorden treffer han en rev, som står i skyggen av et epletre. Reven spør om prinsen kan være så snill å temme ham. «Hva betyr temme?», spør prinsen. «Det er en ting altfor mange har glemt», svarer reven, «det betyr å skape bånd». Antoine de Saint-Exupéry (1900-1944), fransk aristokrat, forfatter, poet og flyver.

Foreldresamarbeid

Barnehagens arbeid skal foregå i nær forståelse og samarbeid med barnets hjem. Alt barnehagen gjør skal ha barnets beste som grunnlag og et nært samarbeid med hjemmet er viktig for å imøtekomme barnets behov.

Foreldre sikres medvirkning gjennom:

- Daglig kontakt: gjensidig informasjon og beskjeder utveksles mellom barnehage og foreldre
- Foreldresamtaler: tilbud om to samtaler årlig eller ved behov
- Barnehagen inviterer til foreldremøter 1-2 ganger i året
- Deltagelse i barnehagens foreldreutvalg (FAU) og samarbeidsutvalg (SU) samt lokalavdelingen til Nasjonalt foreldreutvalg (FUB) i Sarpsborg
- Ulike arrangementer hvor foreldre og familie inviteres til barnehagen

Tilknytning

Vi legger til rette for en individtilpasset tilknytning med fokus på barnets behov. Foreldrenes kunnskap om eget barn er nødvendig for at vi skal gjøre oss kjent med barnet. Det er viktig at foreldrene aktivt deltar i samarbeidet med barnehagen.

Informasjon

- Sendes ut via Vigilo
- Månedlige tilbakeblikk
- Daglig dialog
- Foreldresamtale
- Foreldremøte

Barnehagene har egne rutiner for overgang fra liten til stor base/sone. Vi følger Sarpsborg kommunes rutiner og årshjul for overgang og samarbeid med skolene. Vi har egne opplegg for skolestarterne. Et av målene er å legge til rette for å utvikle robuste barn som opplever en trygg og meningsfylt overgang mellom barnehage og skole.

TIPS!
Inform
barnehagen om
forhold hjemme
som kan være av
betydning for
barnet!

Samarbeidsinstanser

For barnas beste er det viktig å ha et godt tverrfaglig samarbeid. Vi samarbeider med ulike instanser, samt forskjellig utdanningsinstitusjoner:

- Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
- Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk (BUP)
- Habiliteringstjenesten
- Kommunens familiesentre (helsestasjon)
- Samhandlingsteam
- Tiltaksteam
- St. Marie læringssenter
- Høyskolen i Østfold
- Opplæringskontoret i Østfold
- Videregående skoler og ungdomsskoler
- Barneverntjenesten - er til for å hjelpe og støtte familier. *Foreldre som opplever utfordringer, kan selv kontakte barneverntjenesten. Når barnehagen er alvorlig bekymret for barnets helhetlige omsorgssituasjon, har vi plikt til å melde fra til barneverntjenesten.*

Lover og forskrifter

- FN's barnekonvensjon
- Barnehageloven
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver
- Kommunale styringsdokumenter, herav Oppvekstplan, Overganger og gode sammenhenger i Sarpsborg kommune, Kommunedelplan mangfold, inkludering og likeverd, «Tett på» (forebygging av radikalisering og utenforskap), Handlingsplan mot mobbing og utenforskap
- Forskrift om miljørettet helsevern

TIPS!
Lurer du på
hva som skjer i
barnehagen?
Bruk Vigilo!

Barnehagenes adresser

- Fritznerbakken barnehage, Hals gate 8, 1707 Sarpsborg
- St. Olavs barnehage (med Åpen barnehage), Hjalmar Wessels vei 26, 1721 Sarpsborg
- Valaskjold barnehage, Ørneveien 11, 1710 Sarpsborg

«Å gå handler ikke om å finne seg selv igjen, men om at man alltid gir seg selv muligheten til å bli et annet menneske».
Henry David Thoreau (1817-1862), amerikansk forfatter, filosof og talsmann for friluftslivet.